

Materialen uit de natuur: buiten én binnen!

Dit is de zevende aflevering uit een serie artikelen over 'Leven en leren met kinderen'. Hierin laten we zien hoe je je door foto's kunt laten inspireren bij het inrichten van de omgeving voor kinderen. In de laatste twee afleveringen keken we naar de toepassingen van het gebruik van open-eindmaterialen (materiaal dat je voor verschillende doeleinden kunt gebruiken), de eerste keer naar grote, de tweede keer naar kleine open materialen. Deze keer de focus op open materialen voor de ontwikkeling van de fantasie. **ANNET WETERINGS**

In deze aflevering kijken we naar natuurlijke materialen. Kijk je in een park of aan het strand naar kinderen, dan zie je dat ze zich met al hun zintuigen aangetrokken voelen tot alles wat de natuur te bieden heeft. Ze verkennen de omgeving, zetten die naar hun hand en vinden van alles uit. Gelukkig zijn er meer en meer kindercentra die kinderen de gelegenheid bieden om ook daadwerkelijk in die natuur op onderzoek uit te gaan.

Hoe ziet een natuurlijke omgeving eruit?

Hoe de omgeving van je kindercentrum er ook uitziet: in binnenstad of buitenwijk of dorp, met rondom gras, houtsnippers, asfalt of een betonnen speelplaats, je kunt kinderen altijd omringen met dingen die je vindt in wat de natuur ons geeft.

Richtlijnen voor jezelf en voor je collega's:

- Welke natuurlijke materialen (hout, zand, water, vruchten, schelpen, stenen, veren) vind je in jouw omgeving?
- Wie in de omgeving zou jullie iets kunnen leren over dieren en planten, over kijken naar het landschap en over het raadplegen van allerlei bronnen? (boswachter, parkwachter, gemeente, bibliotheek, deskundige vader of moeder, iemand uit de buurt)
- Hoe zou je losse materialen kunnen gaan verzamelen om binnen en buiten mee te spelen? (zakken, tassen, kruiwagens, auto's, manden, karren, (vracht) auto's; met ouders, kinderen, buurt).
- Welke seizoenstradities kunnen jouw kinderen helpen om dichterbij de natuur te komen? (bessen plukken, paddenstoelen kijken, boswandeling

maken, van de duinen glijden, vogels kijken).

- Welke waterbronnen zijn er waar je gebruik van zou kunnen maken, en hoe maak je die geschikt om te gebruiken door kinderen?

Je kindercentrum aankleden met dingen uit de natuur

Zet in plaats van plastic bakken manden of tonnen neer die gemaakt zijn van riet, hout, zink of ijzer. Je vindt ze overal; in tuincentra of bij doe-het-zelfwinkels. Leg bewust schelpen, stukken steen en mooie, interessante stukken hout op een bepaalde plek in het kindercentrum. Laat kinderen ze bekijken en aanraken. Hang grote takken op, stapel grote stukken boomstems op elkaar. Zet rondom het gebouw verzamelingen neer van mandjes met veren, steentjes, blaadjes, dennenappels en gedroogde kruiden. »

Kinderen houden ook van allerlei kalenders en foto's van de natuur. Als je vlak daarbij een mandje zet met daarin hetzelfde materiaal als op de foto, dan stimuleer je daarmee verder onderzoek. Denk ook aan allerlei soorten – niet-giftige – planten in hangmanden, in vensterbanken of in een hoek van de ruimte. Je binnenruimte wordt er mooier, boeiender en rustiger van.

Verleidelijke geuren maken

Er is niets zo vervelend als een kindercentrum binnen te lopen en daar de geur op te snuiven van urine of vieze luiers. Geuren zijn machtig. Ze blijven je een leven lang bij, omdat ze worden opgeslagen in het langetermijngeheugen van onze hersenen. Misschien liep je een keer op straat en rook je ploteling iets lekkers dat je aan heel lang geleden deed denken. Wanneer je kinderen iets lekkers laat ruiken, bouw je een positief gevoel op dat ze zich lang zullen blijven herinneren. Denk bijvoorbeeld aan de geur van pasgebakken koekjes, geurige thee, het koken van soep, geurige bloemen en struiken of kruiden, of een geurkaars als welkom voor iedereen die jouw kindercentrum binnenkomt.

Zorgen voor een waterbron

In een kindercentrum zou niet alleen water moeten zijn om van te drinken, om mee te koken of om mee schoon te maken. Maar ook om naar te kijken en luisteren, om aan te raken en mee te spelen. Van water kalmeer je. Je voelt je ermee verbonden. Dat geldt trouwens zowel voor volwassenen als voor kinderen.

Kindercentra bedachten interessante manieren om water dat al aanwezig was, buiten door de kinderen te laten te gebruiken.

Een van hen plaatste een soort doseersysteem aan een buitenkraan, zodat kinderen zelf makkelijk water konden pakken zonder dat er water werd verspild (zoals je dat soms bij kranen in restaurants of sportscholen ziet). Een jongetje pakt hier zelf water.

Verschillende materialen, kleuren en geuren

Onderzoek, vóór je gaat investeren in materiaal, of je in je buitenruimte 'heuvels' kunt maken, en daar bomen, planten en struiken kunt neerzetten. Plant geurige kruiden als munt, lavendel, rozemarijn en kruipijm, die groeien snel en kunnen tegen een stootje. Je gebruikt ze in het eten, in bad en om de zintuigen mee te onderzoeken. Een beekje met steentjes en wat water kan kinderen urenlang plezier geven en aanleiding zijn tot verschillende spelletjes. Een tuin met bosbessenstruiken of vruchtbomen geeft kinderen de kans om fruit te zien groeien en er zelf van te plukken.

Natuurlijk materiaal in buitenruimten

Bestaat jouw buitenruimte uit beton, steen en vaste klimrekken? Probeer daar materiaal uit de natuur aan toe te voegen, zoals losse stronken, grote takken, stenen, dennenappels, hooibalen en boomstammen waarmee kinderen kunnen ontdekken, bewegen en bouwen. Inspecteer dit materiaal op veiligheid – let op splinters en doorns –, maar laat de kinderen vrij in de manier waarop ze ermee spelen. Zoek steeds naar nieuwe dingen die je eraan kunt toevoegen.

Hier hebben pedagogisch medewerkers een boomstructuur stevig in de grond verankerd. Met grote planken erbij hebben kinderen volop gelegenheid tot bouwen en samenwerken.

Natuurlijk materiaal voor binnen

Leg grote en kleine stukken gevonden hout in je bouwhoek neer. In tonnen of manden stop je kleine plankjes, stenen, schelpen, bladeren, peulen, stukken marmer en takjes. Kinderen vinden het prachtig om van al deze dingen de vormen, de grootte en de kleur te vergelijken. Zo leren ze met natuurlijk materiaal classificeren, sorteren, iets te ontwerpen en iets te maken.

Deze blokkenhoek is verfraaid door natuurlijke materialen die door de pedagogisch medewerkers en de ouders van de kinderen zijn verzameld. Dit materiaal sluit qua kleur en samenstelling goed aan bij het mooi afgewerkte hout van de blokken.

Wissel natuurlijk materiaal op een kijktafel regelmatig af met bijvoorbeeld afgevallen bladeren, pompoenen, dennennaalden, dennenappels, noten, zaden, allerlei soorten grassen, stro en bloemblaadjes. Zorg er wel voor dat je een lijst hebt van planten die giftig zijn – en die er dus absoluut niet in mogen – en ook een lijst van allergieën die kinderen of pedagogisch medewerkers misschien hebben.

Kijk hoe de rieten manden eruitzien en wat ze qua sfeer bijdragen aan de omgeving.

Hier verlevendig je een steriele, kantoorachtige omgeving mee. Pedagogisch medewerkers lieten door de ouders een paar gaten boren in plankjes. Daarin zetten ze een stok. Los daarvan plaatsen ze een grote plant boven op de kast. De plankjes rondom de stok nodigen uit om er allerlei vondsten op uit te stallen. «

Meer informatie

Deze serie artikelen is gebaseerd op het Amerikaanse boek *Designs for living and learning*, door Deb Curtis en Margie Carter. De foto's bij de artikelen komen ook uit dat boek.

De Nederlandse vertaling van dit boek, door Annet Weterings, verscheen bij Elsevier Gezondheidszorg. Deb Curtis & Margie Carter, *Leven en leren met kinderen / De groepsruimte als pedagoog*. ISBN 978 90 35232303. Prijs € 39,95.